ב"ה | ערב שבת קודש פרשת אמור | ה' באייר התשע"ט | 10.5.19 | גיליון מס' 1688

חב"ד
כל הלב לכל אחד
צעירי אגודת חב"ד

שיחת השבוע

לאהוב בלי 'אבל'

העצה שתעזור לנו לעמוד במבחן היא לזכור כל הזמן כי מחלוקת ושנאת אחים כמוהן כאש פָּראית האוכלת כול

אהבת ישראל בלי תנאים מגשרת מעל תהומות. מנפלאות יום הבחירות...

ה אופי המיוחד של הימים האלה, ימי ספירת העומר, מורגש היטב. אין עוֹרכים חתונות. דוחים שמחות. מרבים לדבר על הלקח ממותם של עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא. אך עד כמה אנחנו מצליחים להפנים את המסר?

המושג 'אהבת ישראל' והפסוק 'ואהבת לרעך כמוך' מלווים אותנו מגן הילדים ולאורך כל מערכת החינוך. שרנו שירים, תלינו כרזות, כתבנו חיבורים, הופעלנו במשימות של עזרה לזולת. אז איך זה שעדיין יש בתוכנו כל־כך הרבה חיכוכים ומריבות?

השטן מתאמץ

מתברר שדווקא לנוכח נחיצותה הגדולה של אהבת ישראל, הברכה הגדולה שהיא מביאה, והיותה אמצעי לזירוז הגאולה – שטן המחלוקת מתאמץ בכל כוחו לפגוע בה. נאמר עוד, שדווקא בארץ ישראל יש התגברות מיוחדת של היצר בניסיון להצית אש של שנאה, לשסות איש ברעהו ולהבעיר את תבערת המריבה.

נדרשות מאיתנו ערנות מיוחדת וזהירות יתרה שלא ליפול בפח, ולא להיגרר אחר תחבולות היצר המנסה להצדיק את המחלוקת בכל מיני אמתלות.

בכל בוקר אנחנו מבקשים "אל תביאני לידי ניסיון", כי לא תמיד אנחנו מסוגלים לעמוד במבחן. עניין אחד הוא ללמוד את סיפור חז"ל על הילל הזקן שנהג בסבלנות אין־קץ גם כלפי אותו פוחז שעמד בערב שבת בפתח ביתו וקרא "מי כאן הילל"; עניין אחר לגמרי הוא לנהוג על־פי סולם הערכים הזה בחיים האמיתיים.

הפנמת הצורך להיזהר ממחלוקת כמפני אש יכולה לעזור לנו להימנע ממנה בשעת מבחן. באותו רגע מכריע היצר מספק לנו אין־ספור סיבות ונימוקים מדוע להשיב מלחמה שערה, למה לא להיות מן הנעלבים ואינם עולבים. כדרכו, הוא גם מלביש את טענותיו באצטלה של תורה ויראת שמים, ואז האתגר נעשֶׂה קשה שבעתיים.

העצה שתעזור לנו לעמוד במבחן היא לזכור כל הזמן כי מחלוקת ושנאת אחים כמוהן כאש פָּראית, האוכלת הכול. איך אנחנו מביטים היום על שני הארגונים שלא הצליחו לשתף פעולה במרד גטו ורשה? את מי מעניינות הטענות, הצודקות או הלא־צודקות, של כל צד?

בלי תירוצים

המכשלה טמונה במילה הקטנה 'אבל'. כן, ודאי, אהבת ישראל – 'אבל...'. ברור שצריך להימנע ממחלוקת – 'אבל' כאן יש עניין שאי־אפשר להבליג עליו. במסווה ה'אבל' הזה מתגנב לתוכנו שטן המחלוקת ושוב ושוב מצית תבערות.

ההתייחסות ל'אבל' הזה צריכה להיות באותן אמות מידה שאנו נוהגים בחמץ בפסח או באכילת טריפה. האם נאמר: כן, ודאי, אסור לאכול חמץ בפסח – 'אבל'? האם נמהר לקבוע שמצב מסוים מתיר לאכול טריפה? ואם באמת מישהו חושב שנוצר מצב חריג ביותר המצדיק הפרה של אהבת ישראל – יואיל בטובו לשאול רב, פוסק הלכה, בדיוק כשם שהיה שואל לו הייתה מתעוררת אצלו שאלה בענייני כשרות או בקלף המזוזה.

אהבת ישראל בלי תנאים, בלי 'אבל', מתוך זהירות שלא לפגוע חלילה ביהודי – הן שיביאו את גאולתנו הקרובה, במהרה בימינו.

יש חדש

'התורה שלי' – במדבר

בעקבות ההצלחה הגדולה בתהלוכות ל"ג בעומר בשנים שעברו, שבהן הוענקו לילדים בערים רבות ספרי 'התורה שלי', יצא לאור הכרך הרביעי, במדבר. זו מהדורה מיוחדת של החומש לילדים, ובו ביאור הפסוקים בשפה פשוטה, לצד סיפורים מן המדרשים המלווים בציורים מרהיבים. את הספרים הקודמים אפשר להזמין ב-mbook.co.il.

'ח"י רוטל' לתהלוכות

כבכל שנה יחלק בית חב"ד מירון בשיתוף 'ועד האברכים' שקיות ובקבוקי שתייה בעבור ילדי התהלוכות בכל הארץ. לתרומת ח"י רוטל פנו אל מוקד התרומות 08־669־0001 או שלחו 180 ש"ח בדואר לת"ד 138 מירון 1391000 עבור 'הקדש חב"ד מירון'".

חדש לילדים

הסופרת **תמי הלוי** מגישה שני ספרים לילדים: **תבלין לשבת** – מבחר סיפורים לשבת, מאויר בידי **שירלי ויסמן**; **ראה דרכיה וחכם** – מידות טובות שאפשר ללמוד מבעלי־החיים, מאויר בידי **לרה מישורוב**. טל' 08־6670100.

גם בעת אשפוז
צעירי חב"ד איתך!
*5722
לב חב"ד - חשד ומרפא
אושפזת? בן משפחה או חבר אושפז?
פנו לשליחי חב"ד במרכז הרפואי

זמני השבוע

בחסות אפיקים

	ירושלים	ת"א	חיפה	באר שבע	אילת	ניו יורק
כניסת החג	6:50	7:05	6:58	7:06	7:02	7:43
צאת השבת	8:06	8:09	8:09	8:07	8:01	8:48

נעמ 1 זורם ברגע אחד

פרקי אבות: פרק ב

שיחת השבוע הוא גיליון לכל יהודי, המופץ בכל רחבי הארץ והעולם. נוסד בשנת תשמ"ז (1986) בידי הרב **יוסף־יצחק אהרונוב**

עורך: **מנחם ברוד**
יוצא לאור על־ידי: **המרכז לעזרי שליחות**
ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000
פקס' 03־9606169 • דוא"ל: chabad@chabad.org.il
אתר: www.chabad.org.il
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות
נא לשמור על קדושת הגיליון

שמחת הניצחון על הרע

כאשר עזרא הסופר עלה לארץ ישראל, בשובו מגלות בבל, נאמר (נחמיה ז,ו): "וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקָּהָל הַשָּׁבִים מִן הַשְּׁבִי סֻכּוֹת, וַיֵּשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת כִּי לֹא עָשׂוּ מִימֵי יֵשׁוּעַ בִּן־נוּן כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא. וַתְּהִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד".

הגמרא (ערכין לב,ב) מקשה: וכי עד אז לא חגגו את חג הסוכות?! "אפשר בא דוד ולא עשו סוכות; בא שלמה ולא עשו סוכות; עד שבא עזרא?!". הגמרא מפרשת את הפסוק במשמעות אחרת, ועדיין אין מקרא יוצא מידי פשוטו. מפרשי התנ"ך מסבירים שהכוונה היא שבעליית עזרא נחוג חג הסוכות בשמחה יתרה, "על אשר קיימו המצווה בתיקון רב" (מצודת דוד שם).

דומים אך שונים

מדוע באמת לא נחוג חג הסוכות בתקופת דוד ושלמה בשמחה גדולה, ודווקא בעליית עזרא, שלא הייתה גאולה שלמה ועדיין היהודים נותרו כפופים לשלטון זר, חגגו את הסוכות מתוך שמחה גדולה?

ההסבר טמון בהבנת מהותו של חג הסוכות. שלושת הרגלים מתחלקים למעשה לשניים – פסח וסוכות (חג השבועות הוא מעין 'עצרת' של חג הפסח). שניהם חלים בט"ו בחודש, ודומים בפרטים הלכתיים המלמדים זה על זה. ובכל־זאת יש ביניהם הבדל מהותי: פסח מייצג את עבודת הצדיקים, ואילו סוכות את עבודת בעלי התשובה.

צדיקים ובעלי תשובה

חג הפסח מציין את הגירות של בני ישראל, וגר הוא "כקטן שנולד" (סוכה כב,א). הוא טהור וזך, אין בו פגמים וכתמים מהעבר, בבחינת צדיק. לעומת זה, חג הסוכות חל בתשרי, שעניינו "תשרי ותשבוק ותכפר על חובי עמך" (ויקרא רבה כט,ח). הוא בא בעקבות עבודת התשובה והכפרה של הימים הנוראים, ומציין את עבודת בעלי התשובה.

לכן בחג הסוכות אנו רואים התחלקות של בני ישראל לארבעה סוגים, המיוצגים בארבעת המינים, מפני שבבעלי תשובה יש כמה וכמה דרגות. לעומת זה, בחג הפסח כולם עומדים בדרגה אחת – "היום הזה נהיית לעם". אך עבודת התשובה של סוכות מביאה שמחה גדולה ביותר, ולכן חג הסוכות מאופיין בשמחה גדולה, ורק בו תיקנו אנשי כנסת הגדולה את הנוסח "זמן שמחתנו". זו שמחה הנובעת מהניצחון על הרע ומהיציאה מחשיכה לאורה.

שמחת הבן שנשתחרר

כאשר בני ישראל נכנסו לארץ בפעם הראשונה, בימי יהושע בן־נון, הם היו במדרגת צדיקים, לאחר שקיבלו עליהם את הברית בערבות מואב, "לעשות את כל דברי התורה הזאת". עכשיו, בימי עזרא, כשחזרו מגלות בבל, שבאה אחרי חורבן הבית הראשון, שאירע בעוון עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים (יומא ט,ב) – עמדו במדריגת בעלי תשובה.

לכן עכשיו חגגו את חג הסוכות בשמחה יתרה, וכפי שממשיל בתניא (פרק לו) שמחה זו לשמחתו הגדולה של בן המלך שחוזר ושב אל אביו אחרי שהיה בשביה.

(תורת מנחם, כרך לח, עמ' 79)

מן המעיין

מועדי ישראל | מאת הרב אליעזר ברוד, רב כרמי יוסף

קידוש המועדים

"זכור את יום השבת לקדשו"; מהו לקדשו? – לקדשו בברכה. מכאן אמרו, מקדשין על היין בכניסתו. ואין לי אלא שבת, יום טוב מניין? תלמוד לומר "אלה מועדי ה' מקראי קודש".

(מכילתא יתרו)

התקדשות בסעודה

חז"ל אמרו (פסחים קא): "אין קידוש אלא במקום סעודה". עיקר הקידוש, ההתקדשות וההזדככות, הוא בשעת הסעודה, שאז מתרוממים יותר ממלאכים.

(רבי שלמה מרדומסק)

השבת והמועדים

"אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם" (ויקרא כג,ד). השבת "מקדשא וקיימא" – השבת קדושה מעצמה, ואינה תלויה בישראל שיקדשוה. בכל יום שביעי, משעת ימי המעשה והלאה – קדושת השבת מתגלה מעצמה. אבל קדושת יום טוב תלויה בישראל שיקדשוה. וכפי שאמרו רז"ל (ראש השנה כה,א) על הפסוק "אלה מועדי ה'... אשר תקראו אתם במועדם" – "אתם", "אפילו שוגגין".

(הרבי הריי"צ מליובאוויטש)

קריאה לקדושה

לכן נקראים המועדים "מקראי קודש", על שהם קוראים ומושכים את האדם אל הקדושה. זהו שנאמר: "מקרא קודש יהיה לכם" – הם 'קוראים' גם את ה'לכם' אל הקודש.

(חידושי הרי"ם)

ישראל והזמנים

ההבדל שבין קדושת השבת לקדושת יום טוב בא לידי ביטוי גם בלשון הברכות על קדושת היום: בשבת חותמים "מקדש השבת", ואילו ביום טוב החתימה היא "מקדש **ישראל** והזמנים" – ישראל הם המקדשים את הזמנים.

(ספר המאמרים ת"ש)

התגלות ה'עצמות'

שם הוי"ה הוא שם העצם של הקב"ה. "מועדי הוי"ה" הם מועדים וזמנים קבועים שבהם מתגלה "עצמותו יתברך". הווי אומר שכל מועד ומועד הוא זמן התגלות בחינת ה'עצמות', כעניינו המיוחד של אותו מועד. ההתגלות שבאה בכל מועד היא על־ידי ההכנה המתאימה למועד ולהתגלות המיוחדת שבו.

(ספר המאמרים תרצ"ו)

להתרומם מהקרקע

הגילוי של 'מועדים לשמחה' בכל חג הוא בכל העיתים והזמנים, אלא שצריך להיות 'כלים' לקבל. לא להיות שקועים בבוץ. כאשר נמצאים טפח למעלה מהקרקע, באמת מרגישים אחרת.

(ספר השיחות תש"ד)

אמרת השבוע

'לשחוט' שוחט?

אנשי עיירה קטנה באו פעם אחת אל רבי מיכל מביאלה ושטחו לפניו את טענותיהם נגד השוחט בֶּיישוב. הם תבעו מהרבי להורות כי השוחט הזה פסול למלאכת השחיטה ולהעבירו מהמשרה.

הרבי האזין לדבריהם ונוכח שטענותיהם אינן רציניות, וכי מן הסתם אין זו אלא מחלוקת סתמית, שבעלי הבתים מבקשים לערב בה שיקולים של יראת שמים כביכול.

נענה הרבי ואמר: "אתם יודעים שכדי לשחוט בהמה כדין, יש צורך בסכין שחיטה חדה ותמימה, בלי סירכות ופגימות. על־אחת־כמה־וכמה כשרוצים 'לשחוט' שוחט – יש לדקדק ולהבטיח שלא יהיו ב'סכין' פגימות. אך בטענותיכם מצאתי סירכות רבות, וב'סכין' כזאת אסור לשחוט"...

פתגם חסידי

"הכוהנים צריכים ללמוד את הלכות המקדש, כדי לעשות את עבודתם בבית המקדש. והחסידים – הם צריכים לרקוד, כדי שיוכלו לשמוח בגאולה" (רבי חנוך־גד מפילץ)

בית לברכה

מאת לוי שייקביץ

"מזל טוב!", בישר ר' עזריאל־זליג ויינברג לרעייתו, "זכינו בבית חדש במחיר מציאה ממש". האישה הביטה בתהייה בפניו הקורנות של בעלה וחיכתה להסבר.

זה היה בטבריה, לפני כמאה שנים. דירתה הקטנה של משפחת ויינברג נעשתה צפופה בעבור דייריה. בני הזוג התגוררו בה מאז נישואיהם, אך כשנולדו הילדים והמשפחה התרחבה, החלו לחשוב על הצורך למצוא דירה מרווחת יותר.

באותו יום יצא ר' עזריאל־זליג לרחוב וראה מודעות על בית העומד למכירה במכרז פומבי. הוא ניגש למקום וראה מולו בית חדש ומושקע, שנראה מתאים ביותר לצרכיו.

את הבית בנה יהודי תושב העיר, בנאי במקצועו, למגורי בני משפחתו. הבנייה התארכה הרבה מעבר לזמן שתוכנן מראש, ובמשך כל התקופה הזאת לא עבד לפרנסתו. כך צבר חובות רבים, ובעלי החוב עיקלו את הבית החדש והחליטו להעמידו למכירה פומבית.

ר' עזריאל־זליג הריח שיש כאן הזדמנות. הוא סקר את הבית הבנוי לתלפיות. אין ספק, מציאה של ממש. הוא החליט להתמודד במכרז, בהנחה שיצליח לקנות את הבית במחיר זול בהרבה משוויו האמיתי.

כאשר נפתח המכרז שמח לראות כי אין הרבה מתמודדים על הקנייה. הוא עמד בשקט וחיכה לראות איך יתפתח המכרז. אחרי כמה סיבובים נשאר מתמודד ערבי שהגיש את ההצעה הגבוהה ביותר. ר' עזריאל־זליג החליט להציע סכום גבוה יותר. הערבי היסס ובמהרה ויתר. ר' עזריאל־זליג זכה בבית, במחיר מציאה שלא היה יכול לחלום עליו.

כשסיפר לאשתו על העסקה המוצלחת, עלתה עננה על פניה. "איך נוכל לגור בבית שנלקח מיהודי שני, אחרי שבנה אותו בעמל כפיו?", הביעה את תחושותיה באוזני בעלה. "מה ירגישו היהודי ובני משפחתו כשיראו אותנו נכנסים לבית שנועד בעבורם? הם ודאי לא יברכו אותנו. אני חוששת מקטרוג חס ושלום".

ר' עזריאל־זליג נבוך. הוא לא נתן את דעתו על הנקודה הזאת. בעצת חותנו פנה להיוועץ ברב העיר, רבי משה קליערס, שנוסף על גאונותו הגדולה בתורה, נודע בפיקחותו ובמידותיו האצילות.

רבי משה האזין לכל פרטי המעשה ואנחה נפלטה מפיו. אלא שאז חתם את פיו ונמנע מלהשיב דבר לשואל. רק לאחר הפצרות ממושכות נענה ואמר: "ראה, כפי שבוודאי אתה משער, על־פי דין תורתנו הקדושה אין דופי במעשה שעשית. אף אין מקום לשקול התנהגות לִפְנִים משורת הדין, על־פי מצוות 'ועשית הישר והטוב', שכן מותר לך מלכתחילה להתמודד על רכישת הבית ולקנות אותו.

"ועם זה", הוסיף רבי משה ואמר, "אספר לך סיפור שאירע כאן, בטבריה, לפני שנים רבות. אלמנה אחת חוותה משבר כספי גדול. היא סבלה חרפת רעב של ממש, ונאלצה למכור כלי בית בסיסיים לצורך השגת מזון לפיות ילדיה. באין ברירה יצאה לשוק והעמידה למכירה את חפצי ביתה, ובהם מגבות עבות.

"סבך, ר' נח ויינברג, ראה את המגבות האיכותיות, ועלה בדעתו לקנות אותן בעבור ר' הירש־מיכל, חסיד מופלג, מחשובי קהילת סלונים בעיר. ר' הירש־מיכל נודע בדקדקנותו הקפדנית בהלכות נטילת ידיים, ונזהר היה לנגב את ידיו ולייבשן היטב אחרי הנטילה. בלב מתרונן קנה סבך את המגבות, בשערו את גודל קורת הרוח וההנאה שיסבו לחסיד המפורסם.

"אלא שר' הירש־מיכל התעניין על מקור המתנה שקיבל. סבך שיתף אותו בפרטים, היכן קנה את המגבות וממי, ואז נעגמו פניו של ר' הירש־מיכל. 'לא אוכל להשתמש במגבות האלה', אמר והסביר: 'הלוא בכל פעם שאנגב בהן את ידיי אזכר באותה אלמנה עצובה ואומללה, שנאלצה להיפרד מהן בלב כבד!'. אמנם אין כאן חשש הלכתי, אך ר' הירש־מיכל לא היה מסוגל להשתמש במגבות האלה בנסיבות שבהן נקנו".

סיים רבי משה את סיפורו, והישיר מבט מלא חוכמה ביהודי שעמד מולו. התשובה הייתה ברורה מאליה. ואולם רבי משה שב והדגיש לפני מבקש עצתו: "אין עילה הלכתית לפסול את רכישת הבית, אך תן דעתך איך תרגיש כשתיכנס אליו ותחשוב שבאותו זמן יהודי שני מתענה וליבו מר עליו, על שביתו נלקח ממנו ונמסר לידיים אחרות".

ר' עזריאל־זליג יצא מבית הרב ובליבו החלטה נחושה – להחזיר את הבית לרשות בעליו. הוא ביקש ממנו רק דבר אחד, שישלם לו את הסכום ששילם במכרז. ואכן, מכריו של הבנאי נחלצו לעזרתו, גייסו כספים למענו וחילצו אותו מהסבך. במהרה עמד האיש על רגליו והחזיר את כל חובותיו.

לימים שוחח ר' עזריאל־זליג על הסיפור עם אביו, וזה נענה ואמר: "סבור אתה שהחרטה בליבך הייתה? לא! מן השמים נגזר על היהודי הבנאי שהבית יישאר ברשותו; לכן גלגלו זאת כך שאתה תקנה את הבית, ואז תגיע אל רבי משה קליערס, והוא ייאנח מתוך ליבו הרחום על צרתו של אותו יהודי, וכך יחזור הבית לרשותו והוא ייוושע".

(על־פי 'עטרת צבי – זכרונם לברכה')

לומדים גאולה

מאת מנחם ברוד

לתקן את התוהו

בספרי הקבלה והחסידות מופיעים פעמים רבות המושגים 'עולם התוהו', 'עולם התיקון', 'שבירת הכלים'. העולם שלנו נקרא 'עולם התיקון', ומהות עבודתנו כאן לתקן את 'שבירת הכלים' שנגרמה ב'עולם התוהו' – ואז בעצם באה הגאולה.

הבריאה המוכרת לנו, עם העולמות הרוחניים הקשורים בה, היא למעשה שלב שני של ההתהוות (זה אחד ההסברים להתחלת התורה באות ב, לאמור: הבריאה הזאת היא שלב ב). למעלה מעולמנו זה (ובכלל זה למעלה מהעולמות הרוחניים השייכים אליו) ניצב עולם אחר, שהוא הראשון בסדר ההתהוות. מובן שאין הכוונה לעולם גשמי ומוחשי. העולם שלמעלה מעולמנו הוא עולם רוחני עילאי, שונה במבנהו ובמהותו. זה עולם ה'תוהו'.

חוסר איזון

ההגדרה של עולם התוהו היא 'אורות מרובים וכלים מועטים'. זה עולם שבו מאירים אורות אלוקיים עליונים ביותר, אולם אין להם כלי קיבול הולמים. כמו אדם שחש בתוכו אמת גדולה וחזקה, אך אין בו היכולת להבינה כראוי בכלי שכלו ולבטאה כלפי חוץ. מצב כזה באדם יוצר חוסר איזון, שעלול אף לסכן את שפיות דעתו. כך גם עולם ה'תוהו' הוא עולם בלתי־מסודר ובלתי־יציב, אף־על־פי שהאור האלוקי המאיר בו עליון ביותר.

מכאן גם נובע עוד שיבוש בעולם ה'תוהו' – העדר התכללות. אין בו התמזגות של האמת האלוקית על כל חלקיה, אלא כל פרט מאיר בעוצמה רבה, בלי להתחשב כלל בהיבטים אחרים. מידת החסד אומרת: חסד מוחלט; מידת הגבורה אומרת: רק גבורה; וכך המידות האחרות. לכן עולם ה'תוהו' אינו עולם שלם והרמוני, אלא גולמי במידת מה, אם כי בעל עוצמות אדירות.

בעולם זה אירעה 'שבירת הכלים'. הואיל והאורות היו מרובים וגבוהים ואילו הכלים מועטים – הם נשברו. במילים אחרות: כל סדר הדברים הנכון השתבש. נוצרו ערבוביה ואי־סדר. ניצוצות אלוקיים עליונים ביותר נפלו למקומות שעל־פי הסדר הנכון לא היו צריכים להימצא בהם.

העולם שלנו נקרא עולם ה'תיקון', מכיוון שהוא אמור לתקן את השיבושים שנגרמו בעולם ה'תוהו'. כאן האורות מועטים, ולכן יש כאן העלם והסתר, אך לעומת זה הכלים מרובים. אותם אורות שמאירים בעולם – יש להם כלים הולמים, והדברים מונחים ומסודרים במקומם הראוי. בעולם ה'תיקון' יש גם התכללות והתמזגות של כל המידות, וכל הצדדים יחדיו יוצרים את המבנה השלם.

הגאולה תמזג

ואולם בעולם ה'תוהו' יש בכל־זאת יתרון – האורות גבוהים ועליונים ביותר, לעומת 'עולם התיקון', שהאור האלוקי שבו מצומצם ומוגבל. כאן נוצרת דילמה: אם אנו רוצים באורות עליונים – אנו מסתכנים ב'שבירת הכלים'; ואם אנו חושבים על יכולת הקיבול של ה'כלים' – אנו מפסידים את עוצמתם של האורות העליונים.

בזה טמונה מעלתה של הגאולה האמיתית והשלמה – יתמזגו בה שתי המעלות של עולם ה'תוהו' וה'תיקון': האורות יהיו עליונים ביותר, ובה בשעה יתלבשו בכלים הולמים, שימנעו מצב של 'שבירת הכלים'. דבר זה מושג בעיקר על־ידי דורות של יהודים שעוסקים בלימוד תורה ובקיום מצוות בכל קצווי תבל. בעבודה זו נגאלו ניצוצות הקדושה שנפלו ב'שבירת הכלים', ובה בעת הורחבו 'כלי הקיבול' של העולם (בכוח התורה ומצוותיה), עד שהעולם כבר מסוגל לקבל את 'האורות העליונים' של 'עולם התוהו' בתוך ה'כלים דתיקון' של העולם הזה.

מאת מנחם כהן

להחזיר את האיזון בין המערכות

"לקחת? לפחות נהג בצניעות". הפרופ' נמדר

הוא רב, פרופסור ואדם עסוק מאוד. לא קל היה להשיגו לשיחה. "רוב היום הוא לומד תורה בביתו, ברמת־גן. "הטלפון לא לידו", סיפר לנו אחד מידידיו של הרב **אהרן נמדר** (73). הוא כותב ספרים, מפרסם מאמרים, מייעץ ומרצה. בעת האחרונה השיק את ספרו העשרים ושלושה: 'שיטת המשפט של ההלכה'.

אחרי שנתיים של עמל סיים להגדיר עשרים ואחד מאפייני יסוד של ההלכה וחוקיה, המתפרסים על פני 360 עמודים. "המאפיינים המיוחדים מנתחים את המצוות היהודיות עם החובות המשפטיות – המרכיבים של ההלכה היהודית", מתמצת הפרופ' נמדר. הוא זוכה להערכה גדולה בקרב עמיתיו ובצמרת עולם המשפט. בעבר שימש סגן ראש לשכת עורכי הדין ויו"ר המכון להשתלמות.

שורש הבעיה

אחד הנושאים המרכזיים שעלו במערכת הבחירות האחרונה היה סמכויות בית המשפט ואובדן האמון הציבורי במערכת המשפטית. כשאנו מעלים את הסוגיה באוזני נמדר, הוא נשמע טעון, אך מסויג. "מתקיים שיח מתלהם ואינני רוצה להיות שותף בו", טען. לבסוף נעתר לפרוש את משנתו הסדורה.

"האם יש למדינת ישראל חוקה?", מציג נמדר את השאלה שבעיניו היא שאלת המפתח. "התשובה שלילית. הגוף שבסמכותו לכונן חוקה הוא הכנסת, וזו בחרה שלא לעשות זאת, ולא במקרה. ואז, ביום בהיר בשנת 92', החליט בית המשפט העליון להפוך את חוקי היסוד לחוקה ולהעמידם מעל חוקי הכנסת, בלי שקיבל סמכות לכך. כאן שורש הבעיה".

הכנסת איבדה רלוונטיות

לדעתו, החלטה זו של בית המשפט העליון שיבשה את מערך האיזונים העדין בין המערכות. "להפוך חוקי יסוד לחוקה אפשר רק בהחלטה של נבחרי העם, לא של בית המשפט. זה דבר עליון בחקיקה", הוא טוען בלהט. "ברגע שהם קבעו על דעת עצמם שחוקי היסוד הם חוקה, הם יכולים לבטל כל חוק בטענה שהוא נוגד את החוקה. כך איבדה הכנסת את כל הרלוונטיות. הכנסת יכולה לחוקק חוק שלוש פעמים, ובית המשפט ידחה אותו!".

הפרופ' נמדר סבור שהתנהלות זו של בית המשפט גורמת לאובדן אמון בבית המשפט. "מצופה מאדם שלקח דבר שלא בסמכות, לנהוג בצניעות. כאן קורה ההפך. קחו למשל את חוק הלאום. זה חוק יסוד. גורם כלשהו מגיש ערעור לבית המשפט העליון. מה קורה במקום מתוקן כשמישהו מנסה לערער על חוק יסוד? זורקים אותו מכל המדרגות. ומה השיב בג"ץ? 'נדון בעתירה'. איפה נשמע דבר כזה?!".

קוד לחיי נצח

"השלטון מפחד", הוא טוען בעצב, "אנשים מנסים להוביל מהלכים ונאלצים להתקפל בלחץ התקשורת וגורמים אחרים. גם אם יש שינויים, הם מזעריים. אנשים מתעייפים לבסוף".

אפשר לשוחח עם הפרופ' נמדר שעות בנושאי משפט והלכה. יש לו רבות לומר על הניסיונות לשלב מרכיבים מהמשפט העברי בפסקי בית המשפט. אבל הוא ממהר לחזור לתלמודו, ובשנים האחרונות הוא משלב בלימודיו את תורת החסידות. "לימוד התורה הוא הקוד לחיי הנצח", הוא אומר. "תורת החסידות נותנת לנו כלים להפיכת עבודת החולין לקודש".

פינת ההלכה

מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי, עומר

מוצר פגום לצדקה

שאלה: האם בעל עסק רשאי לתרום מוצרים פגומים למטרות צדקה?

תשובה: יש ללמוד מהקדשה לבית המקדש: אסור להביא למזבח, ואפילו להקדיש למזבח, קרבן של בהמה בעלת מום; אבל אפשר להקדיש בהמה זו ל'בדק הבית', היינו לצורך אחזקת בית המקדש, וזו מצווה שלמה.

ובענייננו – אין מקום לתרום תרופות שפג תוקפן, או מוצרי מזון שאכילתם עלולה לסכן את הציבור.

ואולם אפשר לתרום לצדקה, לנזקקים או למוסדות, בתיאום מראש, מוצרי מזון **שאריזתם** נפגמה, או **ריהוט וכלים** פגומים, בידיעה שהמוסד או הנזקק יכולים לתקנם או להשתמש בהם כפי שהם. וכך כל מוצר אחר שעשוי להביא תועלת לנזקקים או למוסדות, בין המוצר עצמו ובין לאחר שממירים אותו (או את חלקיו) בכסף או בשווה כסף.

אדם שבדק את המזוזות (או התפילין) שלו ונמצאו כשרות, אך החליט להחליפן במהודרות יותר, רצוי לתת את הישנות לנזקקים, או לתרום אותן ל'גמ"ח מזוזות', הפועל אצל סופרי סת"ם רבים, בתי חב"ד וכדומה, לצורך החלפה זמנית של תפילין ומזוזות שנמסרו לבדיקה, למשך זמן הבדיקה (כדי למלא את חובת הבית שיהיו בו בינתיים מזוזות כשרות, ותהיה שמירה מלמעלה על הבית ודייריו גם בזמן זה; וכן בתפילין – לאפשר למי שנתן אותן לבדיקה להניח תפילין מדי יום ביומו ללא קשיים וטרחה בינתיים).

מקורות: רמב"ם הל' איסורי מזבח פ"א ה"י והל' ערכין פ"ה הי"ב.

מושג ברגע

קלה כבחמורה

בשפת ימינו, כשרוצים לתאר אדם ישר והגון, המקפיד על כל הוראות החוק, אומרים שהוא מקיים 'קלה כבחמורה'.

למעשה שורש הביטוי במאמר המשנה (אבות פרק ב): "וֶהֱוֵי זָהִיר בְּמִצְוָה קַלָּה כְּבַחֲמוּרָה, שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת".

יש כאן אמירה בעלת משמעות עמוקה על ההתייחסות הנכונה למצוות התורה. אדם מטבעו עלול לחשוב כי מצווה מסוימת חשובה ואילו חברתה אינה חשובה כל־כך, וממילא יקיים את זו שנראית לו חשובה בהקפדה יתרה, ואילו את המצווה שבעיניו היא 'קלה' יקיים בתשומת־לב פחותה.

אומרת המשנה – אינך יודע את מהותן האמיתית של המצוות ואת שכרן. לכן היֵה זהיר במצווה קלה כבחמורה.

למחלקת המודעות (בלבד) של 'שיחת השבוע':
טל' 053־3166532, דוא"ל: m3166532@gmail.com